

trahant, vel saltem triduo ante matrimonii consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimum Eucharistia Sacramentum pie accedant.

329. Q. 3. *Qua notitia Parocho necessaria, ut de bitè Sacramento huic prospiciat?* R. necessarium esse, ut ea exactè noverit, quæ tum sponsalia, tum ipsum matrimonium secundum se, tum matrimonii impedimenta concernunt. De singulis tractabimus singulis articulis in suis §§. divisis. Unde sit

ARTICULUS I.

De Sponsalibus.

§. I.

De Sponsalium essentia & constitutione.

330. Q. 1. *Quid sint Sponsalia?* R. Sponsalia à spon-
dendo dicta, sunt propriè, & strictè promissio voluntaria, deliberata, & mutua, signo sensibili expressa futuri Matrimonii inter personas juris habiles. Dicitur 1. Sponsalia propriè, & strictè dicta: quia impropriè, & minùs strictè etiam matrimonium ratum appellatur sponsaliorum nomine. Et hinc matrimonio rato vinculati minùs propriè Sponsus, & Sponsa dicuntur. Gobat. tr. 10. n. 2. Dicitur 2. promissio: Solum enim propositum non obligat. Busenb. tr. 6. p. 3. d. 1. Dicitur 3. voluntaria

& deliberata, ut videlicet utraque pars consentiat. Deliberatio autem tanta sufficit, quanta sufficit ad peccandum mortaliter. Hinc à sponsalibus excluduntur amentes, surdi simul, & cæci, ebrii &c. quàm diu actûs humani & contractûs sunt incapaces. Non excluduntur autem iracundi, ac æstu amoris, & libidinis accensi, nisi mens perturbetur. Sanch. l. 1. D. 7. n. 10. Dicitur 4. *matua*: quia sunt contractus, qui semper hanc conditionem involvit: *promitto si promittis*. Hinc promittens altera parte non promittente, nec ex justitia, nec ex fidelitate obligatur, tametsi obligatio sit jurata; si tamen promissio acceptatur, ex fidelitate erit obligatio in promittente. Busenb. cit. Dicitur 5. *signo sensibili expressa*: sic enim omnis contractus inter homines fieri solet. Dicitur 6. *fururi matrimonii*: quia promissio de præterito est ipsum matrimonium ratum. Rationem dat Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 2. quia verba contrahentium accipienda sunt secundum naturam contractûs. Quòd si una pars dependenter ab alterius repromissione promittat, censet Gobat. n. 20. promittentem obligari, non tamen teneri expectare ultra decennium; secus si independenter. Dicitur 7. *inter personas jure habiles*, seu quæ ætatem habent à jure præscriptam, & nullo impedimento prohibentur. Busenb. cit.

Q. 2. *Quæ verba certè, quæ sub dubio consti-* 331.
antiam Sponsalia? R. Cum Gobat. tract. 16. n. 48.
 P. Herzig Man. &

& seq. Verba, quæ certò constituunt sponsalia, sunt sequentia & iis æquivalentia: accipiam, vel ducam te in meam. Promitto me ducturum te. Promitto me te ducturum in crastinum. Accipiam te, ducam te deinceps, posthac, ex nunc te ducam. Non aliam, sed te ducam. Accipiam te in uxorem. Promitto, obligo me, do tibi fidem meam, quòd te ducam. Sub fide mea te ducam. Habeas me infidum, nisi te ducam. Sub dubio constituunt: Promitto me desponsaturum te. Desponsabo te. Tecum sponsalia contraham. Volo contrahere tecum. Placet te ducere, Volo te tenere, vel habere in uxorem. Mea eris. Sequentia demum non Sponsalia, sed matrimonium constituunt: accipio te in meam. Habeo te in uxorem. Providebo tibi sicut uxori, (quam tamen formulam in dubium revocat n. 52. nisi vel mos patriæ suffragetur, vel addatur particula *semper*, aut: *Ex nunc*) *Ex nunc* reputo te in uxorem. *Ex nunc*, vel *semper*, vel *posthac* habebo te, tenebo te pro uxore.

332. Q. 3. Si Sponsus, vel Sponsa contra fidem priorum sponsalium secunda contrahat, quibus standum? R. primis, tametsi altera juramento sint firmata; nam juramentum non est vinculum iniquitatis, ut docent Doctores in cap. *sicut* de sponsal. Sponsalia autem posterius inita iniquam promissionem continent. Idem dicendum, si posteriora copulam annexam habeant, & inibi Tridentinum receptum sit, licet Jus antiquum c. *is qui fidem* de sponsal. talia valeret

lidet tanquam matrimonium clandestinum. Si posteriora coram Parocho aliisque testibus celebrata sunt, priora clam, per accidens subsistere possunt, si sponsus intelligat sibi & priori sponsæ etiam oblato juramento fidem in consistorio non habendam. Sanchez l. 1. disp. 49. n. 6. Subsistunt etiam posteriora, si ex violatione priorum exiguum incommodum, alteri sponsæ autem priorum ignaræ, & spe matrimonii in copulam consentienti grave timendum sit, præsertim, si prolem susceperit; ob regulam receptam apud Sylv. v. *Sponsalia* n. 7. *si duo vincula dissparis potentie incompatibilia contrahantur, fortius repellit minus forte.*

Q. 4. *An promissio ficta, & simulata sit va-* 333.
lida? R. cum Gobat. hic n. 30. negativè: quia talis promissio non est propriè promissio. Quòd si promittens seriò promittat; at careat animo standi promissis; erit quidem promissio valida, ut demonstrat Perez disp. 1. Sect. 7. erit tamen perfida, & mortalis, si exigat repromissionem, venialis, si hanc non exigat. Ratio est, quia prior est graviter noxia, non secunda. Unde etiam hæc puniri non solet à jure, sicut prior secundum proportionem damni, quod pars decepta incurrit. Si verò compensatio aliter fieri nequeat, ut si alioquin pars decepta gravem ignominiam passura; vel in copulam inducta esset, promittens fictè ad nuptias compelli potest. Excipe, nisi pars de-

cepta ex circumstantiis fictionem advertere debuisset; quo tamen posito etiam tenetur ad nuptias promittens, si conditionem carnalis copulæ acceptavit; quia talis spontanea copulæ acceptatio est contraria internæ protestationi,

334. Q. 5. An pro sponsalibus requiratur voluntas formales, & directa? R. affirmativè. Ratio est: quia pro administratione Sacramentorum, itè pro voto non sufficit voluntas indirecta, vel in causa; cùm non fiant more humano; ergo à pari. Nec obstat 1. quòd Baptismus validè conferatur ebrio, amenti &c. si priùs fuit expetitus: quia collatio talis baptismi adhuc est actio humana; non autem promissio indirecta, qualis esset in ebrio priùs prævisa, & intenta. Nec obstat 2. quòd homicidium ab ebrio commissum sufficienter sit voluntarium, si priùs fuit intentum: quia occidens talis verè supponitur voluisse realem occisionem, alter verò sola verba externa, quæ nudè accepta non sunt vera promissio; aliàs etiam psittacus promittere posset. Excipe, nisi talis ante ebrietatem dixisset: promitto tibi matrimonium; si in ebrietate dixero, quod te velim in uxorem habere: tunc enim verè, & ante ebrietatem immediata, & directa fit promissio. Instantia est in volente ordinari tempore ebrietatis. Nec obstat 3. quòd sponsalia contrahi possint per procuratorem dormiente sponso: quia sponsus tali casu

casu moraliter vigilat, & formaliter liber est
in suo vicario. Kugler Opusculo de Spons.

Q. I. n. 26. 27. 28. 29. 30.

Q. 6. *An valida sint sponsalia gravi metu* 335.
extorta? R. negativè, si metus hic sit injustè
incussus, & ad sponsalia extorquenda.
Sanch. l. 4. D. 19. n. 3, cum aliis. Ratio est:
quia matrimonium metu extortum est in-
validum, ut dicitur infra; ergo & sponsalia:
nam si hæc subsisterent, daretur obligatio
ad invalidum matrimonium. Et hoc intel-
ligendum est, tametsi sponsalia hæc jura-
mento essent firmata.

Q. 7. *An liberi saltem à Parentibus, aut si* 336.
milibus personis cogi possint, aut à contrahendo im-
pediri? R. negativè. Est communis. Hinc
Trid. Sess. 24. c. 1. de ref. matrimonii, ana-
themate damnat affirmantes *matrimonia à*
filiis familias sine consensu Parentum contracta ir-
rita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.
Requiritur quidem Parentum consensus;
sed ad solam honestatem, atque æquitatem.
Ex quo sequitur: irritam esse desponsatio-
nem, quam Pater facit nomine filii, aut im-
puberis, absque ejus consensu: cum enim
in matrimonio sit quasi servitus perpetua,
non debent filii ad eam compelli. Cæte-
rum liberi contra pietatem, & reverentiam
parentibus debitam peccant, si illis incon-
sultis, aut invitis sponsalia contrahant: quia
parentum cura, & potestas postulat, ut sine
eorum consensu nihil statuat: quamquam

cum hac impietate, & irreverentia contractus suum robur non amittat. Laym. cit. n. 14. Excipe: nisi contractus iste fieret in probrum Parentum; tunc enim non subsisteret: quia esset cum injuria tertii Gobat. n. 105. Idem est, si matrimonium tale scandalis, rixis, litibus esset obnoxium. Quæ causæ si absint, invitis parentibus contrahentes probabilius solum venialiter peccabunt contra pietatem; cum parentes non possint esse rationabiliter inviti.

337. Q. 8. *Quomodo injuste resistentes cogi possint?* R. cogi posse, & debere; non tamen absolute & vi, si ex invitis nuptiis mali exitus timeantur. Ità Sanchez l. 1. D. 29. n. 4. secus, si tale malum non sit timendum. Ratio, quòd compelli possint, est: quia in omni contractu id fieri solet. Quòd verò non absolute, & vi, si malus exitus timeatur, ratio est: 1. quia coactio absoluta, & vis, non conducunt ad finem matrimonii, quem Judex unicè spectare debet. 2. Quia minus malum est permittere sponsalium dissolutionem, quàm mala ex talibus nuptiis oriri solita.

338. Q. 9. *An valeant sponsalia ante septennium inita, si malitia suppleat aetatem, id est, si etas hæc capax sit peccati mortalis?* R. contra Complures cum S. Thoma 4. dist. 27. q. 2. à 2. ad 7. Sanch. l. 1. D. 16. n. 9. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 16. & aliis primi nominis Theologis affirmativè. Ratio est: quia pro sponsalibus nihil aliud requiritur, quàm consensus duorum

rum deliberatus. l. 1. & 14. ff. de Sponsal. 2. quia matrimonium etiam antepubertatem contractum valet, si malitia, seu potentia generandi suppleat ætatem. c. *Juvenis*. c. 9. & ult. de despons. impub. Requiritur tamen regulariter septennium propter præsumptum in ea ætate rationis usum, ut præsertim in foro externo in casibus ordinariis, vel etiam in dubiis, si de pleno rationis usu non constet, decidi possit pro valore sponsalium, & pro non valore ante septennium. Ità Kugler Q. 6. n. 81. & 82. Porrò si malitia non suppleat ætatem, probabilior cum Sanchez l. cit. n. 4. docet debere esse septennium physicè completum, idque ob favorem contrahentium, eo modo, quo professio in religione valida non est ante præscriptum tempus physicè completum.

Q. 10. *An aliquando valeant sponsalia inita cum persona hæretica?* R. affirmativè, dummodo scandalum absit. Constat ex praxi in multis Provinciis tolerata. Scandalum autem aberit, si in sponsalibus his sequentes condiciones adsint: 1. Ut absit periculum perversionis, ac persona Catholica liberè permittatur vivere in sua Religione. 2. Nè impediatur educare proles ritu Catholico. Hinc execrabile est eorum pactum, quo contrahens Catholicus sponsæ promittit se ei permitturum partem liberorum sinè veræ Religionis cultura. Ac ideo Parocho omnino curandum, ut, si personam hæreticam

Religioni Catholicæ asserere nequit, talia pacta salutariter præpediat. 3. Ut non sit facilè Catholico invenire conjugem sibi parem, & competentem. 4. Ut persona hæretica non sit hæretica denunciata. 5. Ut in loco, in quo contrahitur passim vigeat consuetudo sic contrahendi absque omni scandalo.

§. II.

De Sponsalium obligatione.

340. Q. 1. *Quæ, & quanta oriatur obligatio ex sponsalibus sincere, absolutè, & validè contractis?* R. obligant sub mortali ad ipsum matrimonium ineundum. Ità communis cum S. Thoma 4. Dist. 27. Ratio est: quia omnis contractus, saltèm onerosus, de re gravi obligat sub culpa lethali.

341. Q. 2. *An dictam vim obligandi habeant etiam sponsalia incerta, seu cum persona incerta contracta, ut si Cajus dicat Titio: promitto me accipiturum in uxorem unam è tribus filiabus tuis?* R. si Cajus sincerè, & absolutè est locutus, & Titius accepit, teneri unam ex illis accipere, at illam solam, quæ invenit gratiam in oculis ejus, non quam obtruserit Titius. Hoc autem non ex justitia, sed ex fidelitate. La Croix l. 6, p. 3. n. 97.

342. Q. 3. *Quid si quis dubitet, an verè promiserit?* R. tunc pronuntiabit se liberum: quia tali calu dubitans manet in possessione; si tamen

tamen sciat se promississe; dubitet autem an fidei; item si sciat se fuisse obligatum promittere; an dubitet; an satisfecerit obligationi, judicabit se verè promississe: quia in dubio præsumitur id factum, quod de jure erat faciendum. Tuschus lic. F. concl. 19.

Q. 5. Quanta oriatur obligatio ex sponsalibus ^{342.} cum conditione contractis? R. si conditio adjuncta turpis sit, vel matrimonio repugnans quoad ejus executionem, vel impossibilis, nulla simpliciter oritur obligatio: quia nemo obligari potest ad impossibile, vel turpe. Patet etiam in omnibus aliis contractibus, qui tali adjuncta conditione non obligant, exceptis testamentis, & matrimoniis, idque tantum in foro externo, in quibus præsumitur testantem, vel matrimonium contrahentem non voluisse actum irritum facere, adeoque tales condiciones non ferè adjectisse. Kugler p. 2. de Spons. n. 12. Ex quo etiam noto, causam adjunctam, modum, seu oneris annexionem, item demonstrationem, seu appositionem signi exprimentem qualitatem demonstrativam rei, vel personæ, distincta esse à conditione neque actum suspendere, si causa aut demonstratio (citra errorem circa substantiam) non subsistant, aut modus necdum sit impletus. Ac ideo bene observandum est; an id, quod cum particula *si* adjicitur, verè sit conditio. Quod si conditio adjuncta sit honesta, nec matrimonio repugnet, nec sit impossibilis, non est

obligatio ineundi matrimonium ante impletam conditionem; eà autem impletâ obligant sic, sicut absolutè contracta. Neque requiritur novus consensus, ut fusè tum auctoritate, tum ratione probat. cit. Kugler de Matr. n. 713. & 714.

344. Q. 5. *Quandonam post sponsalia matrimonium sit ineundum?* R. spectandum hic esse tempus ab ipsis contrahentibus præscriptum, nisi una pars liberaliter permittat dilationem. Si verò nullum tempus præfixum sit, tunc tenetur quisque contrahere illo tempore, quo alter spectatis omnibus circumstantiis id rationabiliter exigit. Proinde si alter non exigit, non est obligatio prope-
randi; monendos tamen sponfos monet Gobat. hic n. 124. ut factis sponsalibus quamprimùm contrahant matrimonium per verba de præsentì coram Parocho & testibus; nè sponsæ periculum stupri habeant.

345. Q. 6. *Quam vim habeant sponsalia contracta sub conditione: si Papa dispensaverit?* R. dicit Gobat tr. 10. n. 161. & 162. quando subest impedimentum, in quo Papa non nisi gravissima de causâ dispensat, ut est impedimentum Ordinis sacri, aut affinitatis in primo gradu, promissio sub conditione adjecta nihil virium habet. Si verò impedimentum facile est dispensabile, valent sponsalia impetrata dispensatione. Sanchez l. 5. D. 5. n. 4. ibidem. licèt novum consensum minùs probabiliter requirere videatur. Ratio est: quia

quia prior conditio primæ dispensationis est moraliter impossibilis, conditio alterius & possibilis est, & honesta. Unde etiam licitè adjicitur. Hinc Perez D. 16. f. 4. cum aliis docet eum, qui sub tali conditione fecit fidem, teneri vel petere, vel expectare dispensationem petendam à parte altera, si justa causa subsit. Sed eodem numero 164. Gob. cit. revocat sententiam, motus autoritate contraria Rotæ Romanæ apud Dianam p. 6. in fine. Addit subinde n. 166. non subsistere etiam sponsalia, quando contrahentes innodati impedimento non fecerunt ullam mentionem dispensationis, scientes tamen se illâ indigere. Proinde in casu utroque dispensatione obtenta renovandum esse consensum. Considerata tamen ratione, nec apparente clara Pontificia declaratione standum videtur priore sententia. Kugler Opusc. de Spons. q. 5. n. 54. citans Sanch. Laym. Gob. Zoësium &c.

Q. 7. An contractui sponsalizio apponi possit conditio pœnalis, si pars alterutra resiliat à contractu? &c. cum Communi teste Laym. hinc n. 8. negativè; quia talis pacti obligatio esset valde periculosa, nè ex coactis per pœnam nuptiis sequantur infelices exitus. Idem tamen Laym. hinc n. 8. probabilem censet sententiam oppositam, si pars alterutra injustè resiliet, adducens L. ultimam Cod. de sponsalibus, mandantem, ut resiliens arrhas duplicatas restituere cogatur; imò ut partes etiam

etiam in pœnam tripli, quadrupli, non amplius inter se convenire possint. Si verò justa à nuptiis causa resiliendi subsit, arrhas reddere sufficiat. Addit, spectato communi jure, arrhas à dante repeti posse post nuptias: quippe cessante causa, ob quam datæ sunt; quamvis consuetudine aliter apud nos servetur, ut v. g. annulus arrhæ nomine datus, quasi sponsalicia donatio nuptiarum causâ facta iis secutis confirmetur. Prior tamen videtur probabilior ob rationem datam; tum quia matrimonia, quantum fieri potest, opotet esse liberrima.

347. Q. 8. *Ad quid, & quantum obligent sponsalia sub conditione; si Pater, vel Mater consenserint?* R. cum communi ità obligare, ut si parentes apertè consentiant, nec consensum revocent, oporteat stare illa promissione; si verò pater initio consentiat, deinde dissentiat, juxta consilium Gobat, n. 167. ii in praxi ex dissentientibus DD. sunt sequendi, jè quorum sequela nascuntur minora incommoda, sicut & in casu, quo parentes neque contradicunt, neque apertè dissentiunt. Cæterum sufficere videtur, si non contradicant cum indignatione.

348. Q. 9. *An valida, licita, consequenter obligatoria sint sponsalia clandestina?* R. affirmativè. Ità Laym. l. 5, tr. 10, p. 1, c. 1, n. 3. Palau D. 1, de spons. p. 2, n. 15. cum aliis permultis. Ratio est: quia lex Trid, Sess. 24, c. 1, de ref. matrim. irritans matrimonia clandestina, est odio,

odiosa, adeoque non extendenda, nisi ad casus expressos. Qua propter licet passim sponsalia absque Parocho, & omni teste sic contrahantur, in nullo tamen foro declarantur irrita. Accedit, quod sacra Congregatio apud Sanchez l. 1. D. 12. n. 2. definit: decretum Tridentini tantum habere locum in matrimonio per verba de presenti.

Q. 10. *An matrimonium clandestinum inter puberes habeat saltem vim sponsalium de futuro?* 349.
R. negativam esse probabiliorem. Ita Sanch. l. 1. D. 20. n. 3. Ilfing. tr. 6. D. 9. n. 8. Bonac. Gonzal. &c. Ratio est: quia Tridentinum hujusmodi contractus irritos, & nullos esse decernit Sess. cit. c. cit. Ex quo clarè sequitur matrimonium clandestinum inter puberes nec vim habere sponsalium de futuro.

Q. 11. *An ex matrimonio clandestino puberum oriatur impedimentum publicæ honestatis?* 350.
R. probabiliorem esse affirmativam. Colligitur 1. ex declaratione Congr. Cardinalium à Pignatello, & Gallamar. citata, cujus verba sunt: *presupposita declaratione SS. D. N. Pii V. super hoc decreto censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de presenti etiam nulliter contractis ommissa forma Concilii Tridentini c. 1. hujus Sess. 24. & constat ex cap. ad audientiam de sponsal. ubi existente matrimonio nullo propter impedimentum consanguinitatis oritur publicæ honestas.* 2. Ex Cap. un. de sponsal. in 6. circa quod

quod Trid. nihil innovavit ; ibi enim solum publicæ honestatis impedimentum oritur ex matrimonio irrito , ubi ejus nullitas non provenit ex defectu consensûs interni , & naturalis ; hic autem matrimonii nullitas non provenit ex defectu consensûs , sed ex defectu solennitatis , & præsentia Parochi ; ergo. Hinc facilè respondetur ad aliam Quæst. an ex matrimonio publicè quidem , sed fictè contracto , vel ex sponsalibus apparenter tantum validis , oriatur dictum impedimentum ? cum enim nullitas proveniat ex defectu consensûs , patet id minimè oriri. Accedit , quòd publica honestas sit quædam quasi affinitas ex animorum conjunctione per verum consensum orta ; ergo ubi hæc conjunctio deest , etiam deerit impedimentum. Cæterum licet valida sponsalia consensu mutuo dissolvantur ; impedimentum tamen publicæ honestatis non aufertur : quia non per mutuum consensum , sed autoritate Ecclesiæ est introductum. Nec ullum fundamentum habetur , quòd , cum sponsalia per mutuum consensum cessant , etiam Ecclesia cessare velit publicam honestatem.

351. Q. 12. *Ad quid teneatur , qui facta spe , vel sub ficta promissione matrimonii puellam induxit ad copulam ?* R. I. tenetur sub mortali illam ducere , nec sufficit dotare : quia in omnibus contractibus , ubi intervenit : *do , ut des , aut : facio , ut facias* , vult justitia , ut cum una pars contractum implevit , impleat & altera ,

si possit. 2. Quia esto dotem dando daret æquale pro damno Virginitatis, aliter in sua specie non recuperabilis; at pro injusta deceptione non est satis, nisi dolum auferat, & verum consensum, ad quem ex justitia tenebatur, locò ficti præstet. Nec est verum, quòd justitia plus non requirat, quàm æquale, quando idem, quod in specie, dabatur, in specie reddi potest. Ità La Croix l. 6. p. 3. de sponsal. n. 69. cum multis à se citatis; ubi etiàm n. 70. addit verum id esse, licèt puellam cognoscens sciverit eam priùs esse corruptam: quia hoc non obstante liberè contraxit; nec fraus intervenit ex parte puellæ. Sanch. tamen l. 1. D. 10. n. 23. cum aliis huic ultimæ oppositam non improbabiler tuetur. Excipit Gobat tr. 10. n. 229. nisi corrupta sciverit corruptentem esse voto castitatis obstrictum, nec is promiserit se dispensationem petiturum.

Q. 13. An sponsalia ex metu injustè incus-
so contracta sint valida? vel saltem obligent ex
religione, si accedat juramentum? R. si metus
talis sit levis, sunt valida; si verò metus
talis injustè incussus ad sponsalia extor-
quenda sit gravis, licet probabiliter irri-
ta non sint jure naturæ; cùm talis metus
non tollat libertatem; probabile tamen est
irrita esse jure positivo, si metus ab altero
contrahente injustè incutiatur. Sic enim
videtur statui c. *ex literis*, de despons. im-
pub. Quod si verò metus à tertio incutiatur,
putat

putat Krimer n. 452. per l. 14. §. in actione ff. quod metus causa, fieri potestatem metum passo, ut sponsalia per iudicem rescindantur, ut in aliis contractibus. Porro iuramentô talia sponsalia non firmanantur, ut patet ex cit. c. ex literis, docentque non pauci cum Sanchez. l. 4. D. 21. n. 3. nec tale iuramentum obligare: quia jus illud ab initio irritat. Unde nec opus est relaxatione. Ità La Croix cit. n. 105. 106. 107. 108.

353. Q. 14. Quid circa arrhas seu quod post sponsalia datur velut in pignus pro assecuratione? item quid circa sponsalicias largitates, seu donum, quod post sponsalia traditur sponsæ sub conditione saltem facta: si matrimonium sequatur, & non fiat frans in dote? item quid circa donum matrinum, seu quod maritus secundo die nuptiarum uxori dat pro pudicitia, vel virginitatis thesauro sibi tradito, sit notandum? R. cum La Croix l. 6. p. 3. à n. 134. ad 1. si dans arrham sine justa causa resiliat L. si is. & L. mulier statuitur, ut eam amittat. Si vero excipiens arrham sine justa causa resiliat, teneatur eandem restituere, & tantundem in æquivalenti adicere, imò etiam triplum, aut quadruplum, nisi esset minor mulier annis 25. tunc enim tenetur restituere solam arrham. Quodd si dans arrham stet promissis, potest absque omni sententia iudicis statim repetere inito matrimonio, uti & tunc quando cum justa causa resilit. Vide Sanch. l. 1. D. 27. R. cum Eodem ad 2. de sponsalicia largitate, quæ etiam

jocalium, dotalitium, mundus muliebris, donatio ante nuptias, donum sponsalium dicitur, statuitur L. cum veterum. & L. si à sponso Cod. de donat. ante nuptias, ut si matrimonium ex justa causa non sequatur, dominium ejus maneat penes dantem. Item ut sponsa, quæ post valida sponsalia passa est osculum (& multò magis copulam) acquirat pro se, & hæredibus suis dominium mediæ partis: quia ruborem istum vel incommodum subiit, & facta est in tantum vilior. Si autem matrimonium consummatum fuerit, totum est uxoris quoad dominium, & usum: quia est vera donatio. Præterea qui absque justa causa resilit, perdit jus ad illam, innocens verò acquirit dominium. Si quid detur ante sponsalia, non est largitas sponsalia, sed donum ad conciliandum amorem. R. ad 3. Donum matutinum, seu Morgen-Gaab / Spectare ad uxorem, quæ illud etiam alienare potest inter vivos. Horum occasione

Q. 14. Quenam dicantur bona conjugum 354. dotalia, paraphernalia, propria, communia, & quid circa illa possit maritus & uxor? R. 1. bona dotalia dici illa, quæ uxor affert marito ad sustinenda onera matrimonii; horum dominium habet uxor, potestque post mortem de eis disponere. Ususfructum verò, & totam administrationem habet maritus. R. 2. bona paraphernalia, seu præterdotalia sunt; quæ uxor præter dotem affert,

P. Herzig Man,

P

item

itè quæ ipsa acquirit per industriam, aut per laborem ultra eum, quem familiæ debet, vel quæ ipsi donantur, vel legantur, aut alio modo adveniunt citra mariti cooperationem; item quæ à marito illi dantur, tam quoad jus, quàm quoad usum; horum habet uxor plenum dominium, & administrationem, nisi in quibusdam locis aliter sit statutum, maximè si non attulit dotem.

By. 3. Bona antiphernalia sunt, quæ maritus assignat uxori in compensationem reciprocam dotis; horum dominium, & usus est penes maritum. *By. 4. bona propria* sunt bona omnia, quæ maritus habet excepta dote, & uxor exceptis bonis antidotalibus. *By. 5. Bona communia* sunt, quæ durante matrimonio accedunt ex communibus bonis; horum medietas quoad jus ad maritum, medietas ad uxorem pertinet; quoad usum autem, & administrationem omnia spectant ad maritum tantum. Vide La Croix l. 3. p. 1. à n. 1017.

§. III.

De Dissolutione Sponsalium.

355. *Q. 1. Quæ causæ sint sponsalia dissolvendi?*
By. certum esse sponsalia solvi per mortem sponsi, aut sponsæ. Hac causâ suppositâ *By.* septem aliæ causæ assignantur à Gobat. tr. 10. n. 246. 1. Est mutuus consen-

sensus. 2. Conditio non purificata, sub
 qua sunt inita. 3. Dispensatio Pontificia,
 4. Privilegia etatis. 5. Ignorantia, seu er-
 ror. 6. Mutatio superveniens. 7. Absen-
 tia sponsi. Busenb. de spons. dub. 3. ex variis
 authoribus novem causas assignat. 1. Est
 matrimonium validum cum alia inikum.
 2. Consensus mutuus. 3. Superveniens
 impedimentum dirimens. 4. Atrox crimen
 alterius sponsi. 5. Notabilis mutatio, quæ
 si principio cognita fuisset, à sponsalibus de-
 terruisset. 6. Est profectio unius sinè alte-
 rius licentia in terram longinquam. 7.
 Conditio non purificata. 8. Susceptio Or-
 dinis sacri. 9. Quam probabilem ait, vo-
 tum castitatis simplex. 10. Rursus assignat,
 vel melius explicat: quomodo matrimo-
 nium cum alia contractum dissolvat, viden-
 det quoad eam partem, quæ illud non con-
 traxit; quoad eam verò partem quæ con-
 traxit, non dissolvi, sed suspendi, adeoque ma-
 trimonio hoc soluto manere obligationem
 ad priora sponsalia implenda. Addit in cau-
 sis adductis, si manifestæ sint, non requiri
 auctoritatem Judicis; secus, si non sint ma-
 nifestæ. 2. Si sponsus cognito suo jure resi-
 liendi, nihilominus carnaliter cognovit
 sponsam, censeri tacitè suo juri renunciâsse,
 & sponsalia ratificâsse. Pro horum decla-
 raticne

*Q. 2. An sponsalia mutuo consensu dissolvantur, 356.
 tam, tametsi voto, aut juramento sint firmata?*

ry. affirm. ratio est : quia etiam cum voto, & juramento semper habent imbibitam conditionem : nisi ab illo, cui spondeo, remissa fuerit obligatio. Deinde votum, & juramentum DEUS non acceptat, nisi in gratiam sponsæ; ergo si sponsa remittat, absolvetur sponsus. Gob. tr. 10. n. 251, Palaus, Dian, Sporer &c. Aliud est quoad sponsalia impuberum jurata, quæ obligant parte altera retinente: quia circa hos jus aliter disponit c. *ex literis* 10. de spons. Rationem dat Sanch. l. 1. Disp. 51. n. 22. & Gob. tr. 9. n. 382. nè ætas illa ob inconstantiam exponatur nimis mutationibus. Porrò ut mutuus consensus dissolvat, debet abesse fraus, metus, vel alius injustus modus, quo procuratur: cum quibus dissolutio omnino est invalida, ac ideo conceditur actio parti innocenti contra sic procurantem,

357. Q. 3. *Quomodo matrimonium validum cum altero contractum dissolvat sponsalia?* ry. dissolvit quoad eum, qui non contraxit; quoad eum verò qui contraxit non extinguitur obligatio, si alter expectet, sed suspenditur ita, ut matrimonio hoc soluto teneatur ad implenda priora sponsalia. Palaus de spons. d. 1. p. 21. n. 4. Tamb, Haun, Sporet &c. Ratio est: quia non extinguitur dicta obligatio ex natura rei; cum se compatitur cum matrimonio; nec jure positivo: quia textus Apostoli tantum dicunt talem mari-

maritum debere manere cum conjugē.
2. Quia matrimonio tali non extinguitur vo-
rum castitatis, aut ingrediendæ religionis;
ergo à pari. 3. Quia iniquum est, ut perfidē
resiliens ex malitia reportet lucrum cum
damno sponsæ relictæ. Nec obstat 1. quòd
vinculum matrimonii sit fortius, quàm
sponsalium: cùm enim dissolubile sit, &
compatibile cum minùs forti; non extinguit
minùs forte. Nec obstat 2. quòd sponsa
per matrimonium tale fiat alterius, conse-
quenter sponsus jus amittat: quia licèt ve-
rum hoc sit, quòd jus in illam non habeat,
quàmdu est in matrimonio; habet tamen
jus in illam cessante matrimonio; sicut licèt
emptor alicujus rei, quæ alteri emptori est
tradita, nullum in eam jus habeat, quàmdu
est sub dominio secundi emptoris; habet ta-
men jus, si ad venditorem redeat.

Q. 4. Quæ crimina dissolvant sponsalia? R. 358.

1. Crimen dissolvens esse furtum, homici-
dium, ac omne illud quòd grave damnum,
vel infamiam parit. Bon. q. 1. p. 8. n. 12. de
spons. R. 2. probabilior est sententia dis-
solvi sponsalia per stuprum, aut vim sponsæ
illatam à tertio. Ratio est: quia sponsa per
hoc est reddita notabiliter vilior; tum quia
sponsus exponeretur periculo alendæ prolis
alienæ. R. 3. fornicatio sive spiritualis, ut
hæresis, sive corporalis tam sponsi, quàm
sponsæ post sponsalia, pariter dissolvit spon-

salia. Excipit Sanch. l. I. d. 55. n. 8. si sponsus metu gravi fornicari cogeretur. R. 4. si sponsa permittat se tangi impudicè ab alio per oscula, & amplexus, potest sponsus resilire à sponsalibus; sed non vice versa: quia etsi sponsus id faciat, non est dedecus sponsæ, nec mutatio alicujus momenti. Dian. p. 3. t. 4. n. 282. Sanch. &c. nisi oscula & amplexus sponsi essent ità frequentes, ut indicent valde propensum in alteram; ut meritò timeri possit, nè sponsam minùs sit amaturus, aut fidem non servaturus. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 11.

359. Q. 5. An si sponsus, & sponsa fornicetur, resilire liceat utrique? R. affirmativam esse probabiliorem. Ità Kugler cum aliis p. 3. q. 7. n. 89. Ratio est: quia uterque violat fidem, & violando tacitè renunciat sponsalibus. Nec obstat, quòd violatio sponsæ foedior sit, & sic compensari nequeat in ratione delicti, vel infamiæ, vel turpitudinis, vel damni ex fornicatione oriri soliti; potest tamen eadem compensari, & ratione renuntiationis compensatur. Nec obstat 2. quòd oscula sponsæ, non autem sponsi dissolvant: quia foediora sunt; sed ideo etiam: quia oscula sponsi ad eum gradum non ascendunt communi judicio; ut sint absolutè causa sufficiens resiliendi. Nec 3. quòd si conjux uterque adukeretur, neutri resilire liceat à thoro: quia pro hoc stat clarum jus c. intellexi-

leximus 6. de adult. non pro altero. Deinde plus requiritur pro divortio, quàm pro sponsalium dissolutione ob pericula incontinentiæ & adulteriorum. Porrò ad hoc, ut resilire possint, non sufficit sola præsumptio; licet hac posita suspendi possit matrimonium, dum plenior habeatur probatio.

Q. 6. An sponsalia priora dissolvantur per posteriora copula carnali confirmata? R. cum Sanch. l. 1. D. 49. n. 1. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 5. negativè. Ratio est 1. quia cum sponsa prior habeat certum jus nullo scelere legitimè acquisitum, iniquum foret, si cedere cogereetur sponsæ secundæ fornicariæ pœnam potiùs, quàm præmium meritæ. 2. Quia tunc sponsus fornicariam non tenetur ducere vi promissionis, quæ irrita est; nec ratione damni: cum illud aliâ viâ possit compensari. Aliud esset, si matrimonium cum altera foret initum: cum enim matrimonii vinculum indissolubile sit, & impossibile cum priore priorum sponsalium, necessariò vinculum debilius cedit fortiori.

Q. 7. Quæ mutationes sponsalibus super venientes dissolvant sponsalia? R. 1. inimicitia orta inter parentes sponsorum est causa sufficiens dissolvendi. Gobat. n. 330. si verò inter sponfos sit oborta, is, qui causa fuit, tenetur priùs adhibere media ordinaria ad

pacem reducendam. Sporer n. 216. similiter si certum, non verò tantùm probabile sit periculum, ne parentes propter matrimonium cum gravi scandalo fiant inimici, causa sufficiens est dissolutionis. Sanch. l. 1. D. 14. n. 4. R. 2. probabilem etiam esse causam dissolvendi, si sit suspicio morbi gravis, & incurabilis; itèm prudens metus exhæredationis; quamquam tunc conveniat expectare, dum morbus depellatur. Sporer n. 217. R. 3. Juxta eundem Sporer n. 211. Sanch. Pont. causa sufficiens est foetens halitus. Itèm si sponsa ex pulcherrima fiat notabiliter deformis. Itèm si sponsus fiat horribiliter deformis, Gob. n. 305. addit, si sponsus comperitur habere herniam. In his tamen, & similibus monet La Croix hic n. 171. attendendas esse circumstantias: an non, quamvis hæc fuissent ab initio, illis non obstantibus fuissent contracturi. Itèm n. 161. si hæc causæ dissolvant sponsalia; tamen contracta annexum habere impedimentum publicæ honestatis, R. 4. probabilem esse in utramque partem sententiam, si sponsus, & sponsa incidant in æqualem paupertatem; si verò unus repenti fiat longè ditior, & honoratior, resilire non potest. Kagler p. 3. q. 10. n. 107. Opposita tamen non est etiam improbabilis. Optimè monet Sporer n. 218. consulendum esse alteri, nè multùm repugnet dissolutioni ob periculum mali matrimonii, ideòque petat aliquid in compensa-

tio-

tionem. R. 5. cum Gob. n. 337. sufficiens causa est, si unus sponforum talem horrorem etiam invitus habere pergat, ut feriò, & ex conscientia dicat se malle quidlibet pati, quàm inire matrimonium. Unde S. Congr. apud Dian. p. 11. tr. 2. ref. 70. decidit tunc abstinendum esse à coactione. Cautelâ tamen magnâ hîc opus est, bene consideranda initia, & causæ talis horroris; an non frivolæ sint. R. 6. cum eodem n. 339. sufficiens præterea causâ dissolvendi est, si sponsa, quæ putabatur non pauper, non adferat dotem: quia in omni actione nuptiali includitur promissio dotis. Denique si causâ dissolutionis maneat dubia, accedere debet iudicium superioris Ecclesiastici; in foro autem conscientia sufficit moralis certitudo, ut dissolvantur. Tamb. l. 8. c. 5. §. 9. n. 7, & 8. Sanch, Hurt. &c.

Q. 8. *An defectus, vel causa post sponsalia* 362.
primùm cognita, qua si fuisset cognita ante, jus det
ea dissolvendi? R. affirm. quia paria censetur non esse, & non apparere. Et ideo etiam paria sunt aliquid supervenire, & præcedere ignoranter. Sanch. l. 1. d. 63. n. 3. Less, Laym, &c. Talis defectus, & causa foret, si sponsus primùm post sponsalia intelligat sponsam ineptam esse ad generationem. Gob. n. 308. Itèm si resciat non habere nobilitatem, quam habere putabatur. Gob. n. 343. Itèm si sponsus resciat sponsam esse for-

nicatam, aut imprægnatam ab alio; non itè si sponsa resciat fornicatum sponsum; quia vitium hoc minoris æstimationis est in sponso, quàm sponsa. Sanch. l. 1. D. 63. n. 3. & 9. Excipe nisi sponus ex fornicatione prolem haberet. Krim. in l. 4. Decretal. n. 312. Palaus, Coninck. Itè si unus sponforum resciaur habuisse, & habere morbum gallicum, lepram &c. Ità Sanch. cit. n. 2. idem est, si priùs putata Virgo, dein comperiatur vidua.

363. Q. 9. *An tali defectu laborans teneatur eum in contractu manifestare?* B. affirm. quia cæteroquin parti ignorantì imponitur onus, in quod non consentit. Gob. n. 367. Quod si defectus non afferret specialia incommoda, quamvis, si resciretur, daret justam causam dissolvendi sponsalia, ordinariè teneri potest, & contractus absolvi. La Croix l. 6. p. 3. n. 182. Tunc verò manifestari debet, cum erupturus videtur defectus, ac graves rixas, & discordias pariturus. Quòd si manifestato defectu pars altera sponsalia ratificet, vel expressis verbis, vel ipso facto, & præsertim copulâ; non amplius licet resilire. Sanch. l. 1. D. 66. n. 2.

364. Q. 10. *Quomodo dissolvat discessus in terram longinquam?* de his jus Canonicum c. de illis. de spons. expressè dicit: *de illis qui prestito juramento promittunt se aliquas mulieres ducturas,*

Et postea ets incognitis dimittunt terram, se ad partes alias transferentes, hoc tibi volumus innoscere, quod liberum erit mulieribus ipsis -- ad alia se vota transferre. Gobattamen n. 353. expectandum censet aliquo tempore juxta viri prudentis judicium. Si sciret brevi rediturum, omnino non posset ad alia sponsalia transire. Idem est si justa causa absentiae adesset. Si sponsus insciã, vel invitã sponsã aliõ sit profectus animo emanendi; aut jam alibi domicilium fixerit, non tenetur, etiam momento, expectare: quia censetur renunciãsse suo juri. Vide Sanch. D. 54. a. n. 10.

Q. II. Quomodo ingressus in religionem, votum, Ordines sacri dissolvant sponsalia? R. I. per ipsum ingressum in Religionem professione necdum secuta dissolvuntur ex parte remanentis; ingredientis autem obligatio non extinguitur, sed tantum suspenditur, itã ut egrediens obligetur ad contrahendum matrimonium, si compars velit. Itã contra Sanch. l. 1. D. 42. n. 5. Suar. t. 3. de Rel. l. 4. c. 5. n. 14. Ledesma, Manuel &c. Rationes prioris partis sunt: quia ingressus in Religionem est tacita quãdam renunciatio; ergo eo ipso pars remanens acquirit jus pariter renunciandi. Deinde per ingressum talem fit notabilis mutatio in ingrediente. Demum professio religiosa solvit ipsum matrimonium: ergo ingressus in Novitiatum saltẽm sponsalia solvet, Rationes pro altera parte

parte sunt: novitiatus neque ex natura, neque ex jure solvit sponsalia. 2. Pars remanens tali casu non cessit jure suo. 3. Quia religionis desertor indignum se reddit, ut favore religionis eximatur ab obligationibus antea contractis. 4. Aliàs via aperiretur multis fraudibus. *R.* 2. Votum simplex castitatis, cælibatûs, suscipiendi Ordines sacros post sponsalia emissum, probabilius ea non dissolvit. Nav. Summ. c. 22. Sanch. l. 1. d. 43. n. 6. Armill. &c. Ratio est: quia tale votum est illicitum, consequenter DEO nequaquam placens: est enim juri alterius præjudicans. Unde forum externum solet tales voventes compellere ad fidem servandam. Nec obstat, quòd post sponsalia inlicitum sit emitte votum ingrediendi religionem: quia pro hoc habetur clarum jus *c. verum* 2. ex publico 7. de convers. conjug. quale non habetur pro voto castitatis simplicis, vel cælibatûs, vel ordinis suscipiendi.

366. Q. 12. *An si obstrictus voto castitatis, cælibatûs, Religionis, vel ordinis suscipiendi, sponsalia contrahat cum defloratione sponse voti ignara, obligetur ad votum? an ad sponsalium impletionem?* *R.* sententiam utramque ponderosam pro se habere auctoritatem. Ratione tamen perpensa probabiliorem esse sponsalia voto prævalere. Ratio autem hæc est: quia votum non obligat rebus notabiliter mutatis, quod hic prorsus notabiliter evenit,

nit, adveniente nimirum fortissimò justitiæ vinculo, & damno sponsæ ex voti impletione secuturo. Sicut ergo qui vovisset se daturum; eleemosynam 100. fl. inferretque damnum tanti æstimatum, quod aliunde solvere non posset, teneretur dare illos 100. fl. DEO promissos. Itèm si ære gravatus vovisset Religionem, teneretur ingressum omittere, aut suspendere, quàm diu spes affulget possibilis solutionis; sic tiam hïc.

ARTICULUS II.

§. I.

Quid, & quotuplex sit Matrimonium?
quæ Ejus materia, forma, &
Minister?

Q. I. *Quid sit matrimonium?* R. cùm ma-^{367.}
matrimonium sumi possit vel pro vinculo, vel pro contractu, vel pro Sacramento, ideo variè à variis definitur. Universalis definitio etiam matrimonio, quod non est Sacramentum, conveniens est: *matrimonium est conjunctio maritalis viri, & femina inter legitimas personas individuum vitæ consuetudinem retinens.* Prout verò est Sacramentum bene definitur: *est Sacramentum conjunctionis maritalis viri, & femina inter legitimas personas causativum gratiæ, & individuum*